

TA'LIM MUASSASALARDA HARBIY TA'LIM O'QITUVCHISINING KASBIY MAHORATINI OSHIRISH

Madrimov Abrorjon G'ayrat o'g'li

Nizomiy nomidagi TDPU Harbiy talim fakulteti talabasi

Annotatsiya: *Hozirgi kunda, yurtimiz farzandlarini vatanga muhabbat ruhida tarbiyalash jamiyatimiz hayotida muhim ro'l o'ynaydi. Hamda, o'quvchi-yoshlar harbiy ta'lim sirlari hamda ajdodlar tomonidan to'plangan saboqlar, urf-odat, milliy-ma'naviy qadriyatlar va hayotiy tajriba asosida jamiyatda o'zining munosib o'rnini egallashi, bilim salohiyati va dunyoqarashining shakllanishida chaqiriqqacha harbiy ta'lim o'qituvchisi, uning kasbiy kompetentligini shakllantirish muhim ahamiyat kasb etadi. Ushbu maqola, ta'lim muassasalarda harbiy ta'lim o'qituvchisining kasbiy mahoratini oshirishini yoritib beradi.*

Kalit so'zlar: *Davlat mexanizmlari, harbiy soha, birinchi sessiya, yuksak vatanparvarlik tuyg'usi, tuzilmaviy o'zgarishlar.*

Kirish

Armiya davlat mexanizmlaridan biri bo'lib, ko'p tomonlama davlatning taqdirini, ichki barqarorligini, hozirgi zamondagi o'rni va rolini belgilaydi. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti LA.Karimov Oliy Majlisning birinchi sessiyasidagi nutqida ta'kidlaganidek, Qurolli Kuchlar davlat hududiy yaxlitligini va uning fuqorolari tinch hayotini ta'minlaydi. Harbiy sohadagi islohotlar shart-sharoitlarida Qurolli Kuchlar yangi sifat kasb etmoqda. Armiyamizda tuzilmaviy o'zgarishlar o'tkazilib, harbiy doktrina mudofaa yo'nalishiga va uning rivojlanishi sifat va aqliy ustuvorliklar asosida shakllantirishga qaratilgan. Shu munosabat bilan bugun har bir Vatanimiz jangchisidan aniq ish, yuksak vatanparvarlik tuyg'usi, o'zining jangchilik burchini vijdonan bajarishini va shaxsiy mas'uliyat talab etiladi. Jangovar shaylikni yuqori darajada ushlab turish, jangchilik mahoratni takomillashtirish, tartib va intizomni mustahkamlash har bir askarning mamlakat mudofaa qudratini ta'minlashdagi ulushi hisoblanadi. O'zbekiston Respublikasi Qurolli Kuchlari oldidagi yuksak va mas'uliyatli vazifalarni sog'lom, jismonan baquvvat va chidamli, aqlan shakllangan, yuksak ma'naviy-jangovar sifatlarga ega, Vatan himoyasi yoMida vatanparvarlik va fuqaroviy burchini bajarishga tayyor kishigina uddalay oladi. Armiya sharoitida askarning jismoniy, aqliy va ma'naviy sifatlarini harbiy xizmat jarayonida samarali qo'llay olishida ko'p jihatdan chaqiruvga qadar va chaqiriq yoshidagi o'smirlarni tayyorgarligining samaradorligiga bog'liq.

Asosiy qism

Prezidentimiz LA.Karimov ta'kidlaganidek, «Yosh avlodni el-yurtga, vatanga sadoqatli, iymon-e'tiqodli, mard va jasur, yuqori malakali ma'naviyati yuksak insonlar

qilib tarbiyalashda ta'lim o'choqlarining alohida o'rni bor». Chaqiruvga qadar boshlang'ich tayyorgarlikning asosiy yo'nalishlari o'sib kelayotgan avlodni jismoniy, ma'naviy-axloqiy, vatanparvarlik va davlat mudofaasi hamda mehnatiga shay holda turish ruhida tarbiyalashga qaratilgan.

Harbiy rahbar va chaqiruvga qadar boshlang'ich tayyorgarlik o'qituvchisining ega bo'lishi lozim bo'lgan asosiy sifatleri

O'tkazilgan tadbirlar bayonnomalarini to'g'ri rasmiylashtirish harbiy rahbar yoki chaqiruvga qadar tayyorgarlik o'qituvchisi (CHQBT)ning faqat so'zda emas, balki amalda ham to'g'ri ish yurita olishini tasdiqlaydi. Ta'lim muassasasi o'quvchilarining yarim yillik natijalari va bayonnomalarga qarab, CHQBT dasturini o'zlashtirish darajasiga, musobaqa, mashg'ulot va boshqa tadbirlarga baho berish mumkin. Har bir harbiy rahbar, Chaqiruvga qadar tayyorgarlik o'qituvchisi (CHQBT) yoshlarni chaqiruvga qadar boshlang'ich tayyorgarligining barcha boblari bo'yicha o'quv mashg'ulotlarni uslubiy to'g'ri o'tkazishga majbur. Harbiy rahbar, CHQBT ning uslubiy mahorati zamirida uning pedagogik va harbiy bilimi, yuksak amaliy tayyorgarligi va tamoyillarni qo'llash, o'quvchiga ta'lim-tarbiya berishda uslub va uslubiy usullarini ijodiy qo'llash qobiliyati yotadi. Nazariy mashg'ulotlarda o'quvchilar O'R QK nizomlarining asosiy qoida va talablarini, harbiy ish asoslari bo'yicha boshqaruv va yo'l-yo'riqlarni, shuningdek haqiqiy harbiy xizmatni o'tashda egallagan bilim va malakalarni qanday foydalanish kerakligi yuzasidan maslahat va tavsiyalarni o'zlashtirishadi. Ma'lumki, harbiy rahbar, CHQBTlari odatda, nazariy mashg'ulotlarni didaktik materiallar va ta'lim texnik vositalari yordamida hikoya shaklida bayon etadi.

Amaliy mashg'ulotlarda o'quvchilar mashq bajarish, meyorlar va harakat usullarini, bajarilish texnikasini o'rganishlari va mustahkamlashlari, shuningdek, qurilmalar, jihozlangan maydonchalar, mashg'ulotlar joyi va qurol, asboblari, muhandislik qurol vositalari, shaxsiy himoya vositalari, sport snaryadlari va anjomlaridan foydalangan holda o'qotish va boshqa masalalarni hal qilishni o'rganishlari lozim. Amaliy mashg'ulotlarni to'g'ri tashkil qilish va o'tkazishda rahbaming darsga munosabati va shug'ullanayotganlarga ta'sir o'tkaza olishi, shaxsiy namunasi muhim ahamiyatga ega. Ijobiy shaxsiy namuna, harbiy rahbar, CHQBTning yuksak amaliy tayyorgarligida, mashg'ulotni yaxshi o'qitib bora bilishida, ta'lim olayotganlarga mashq usullarini aniq va chiroyli ko'rsata bilishida, qisqa va lo'nda tushuntira olish bilan birga ularni qiziqitira olishida ifodalanadi. Mashg'ulot rahbari dars vaqtidan tejamkorlik bilan foydalanib, uning optimal zichligiga amal qilishni, har bir mashg'ulot uchun zarur mashq, usul va harakatlarni to'g'ri tanlay bilishni, ularning intensiv bajarilishini, ya'ni dars jarayonida yuklamani to'g'ri taqsimlay olishni uddalashi lozim.

Direktor va harbiy rahbar, CHQBT alohida e'tiborni olish o'quv mashqlarini o'tkazishga qaratishi kerak. Kichik kalibrli miltiqdan tayyorlov mashqlarini bajarishga faqat harbiy rahbar, CHQBT baholashiga ko'ra quroldan otishga tayyor o'quvchilarga

ruxsat berish tavsiya etiladi. Qolgan o'quvchilarning katta qismi, tajribalar ko'rsatishicha, tayyorgarlik darajasiga qarab otish o'quv mashqlarini o'qishdan tashqari vaqtlarda bajarishlari kerak. Yoshlarni vatanparvarlik tarbiyasi bilan shugullanadigan har bir kishi bu borada chaqiruvga qadar boshlang'ich tayyorgarlikning ahamiyatini chuqur anglab yetmog'i lozim.

Mashg'ulot rahbari nafaqat o'quvchilarga ko'nikmalar shakllanishiga g'amxo'rlik qilishi, balki harbiy qasamyod va umumharbiy nizomlar talablari asosida ularni tarbiyalamog'i, yuksak intizomli va mas'uliyatli bo'lishlariga erishmog'i lozim. Mashg'ulot rahbari nafaqat o'quvchilarga ko'nikmalar shakllanishiga g'amxo'rlik qilishi, balki harbiy qasamyod va umumharbiy nizomlar talablari asosida ularni tarbiyalamog'i, yuksak intizomli va mas'uliyatli bo'lishlariga erishmog' lozim. Mashg'ulot davomida mashg'ulot rahbari saf nizomlari talablarini buzilishiga zarracha ham yo'l qo'ymasligi, shu qatorda alohida e'tibomi amaliy harakatlarni to'g'ri bajarilishida mashq va meyorlarni bor kuchni sarflamasdan, bajarish kabi turli holatlarni bartaraf etishga qaratishi kerak. Darsda yuqori tashkilotchilikni saqlab turishga mashg'ulot rahbarining o'zini tutishi katta ahamiyatga ega. Uning saranjom-sarishtali tashqi qiyofasi, qaddining rostligi, ixchamliligi, o'quvchilarga nisbatan o'ta talabchanligi ko'p hollarda mashg'ulotni muvaffaqiyatli o'tilishiga zamin yaratadi. Intizomni mustahkamlash va ta'im oluvchilarni o'quv mashg'ulotiga qiziqtirish maqsadida mashg'ulot rahbarining intiluvchan, harakatchan va har tomonlama rivojlangan o'quvchilarni boshqalarga namuna qilish orqali rag'batlantirishi, yomon o'qiydiganlarga esa chora ko'rilishi va ularda o'z harbiy va jismoniy jihatdan tayyorgarliklariga mas'uliyat hissini oshirishi maqsadga muvofiq bo'ladi. Amaliy mashg'ulot o'tkazishda mashg'ulot rahbari o'quvchilarni qurol, jangovar texnika, o'q-dori bilan ishlaganida xavfsizlik chora-tadbirlariga rioya etishga, ularga yordam berishga va ehtiyot choralarni amalga oshirishga, jarohat va baxtsiz hodisalarning oldini olish tadbirlarini ko'rishga majbur. Mashg'ulot rahbari ongli, vijdonan darsiga yondoshmog'i kerak. Aniq va ishonchli buyruqlar, ta'im olayotganlarga do'stona va tengqurdek munosabatda bo'lish darsning qiziqarli o'tishiga yordam beradi.

Xulosa

Yuqorida keltirilgan ma'lumotlardan xulosa qiladigan bo'lsak, barcha turli talablarni bir vaqtning o'zida mohirona birlashtirish harbiy rahbar, CHQBTning uslubiy mahorati bo'lib hisoblanadi. Bu mahorat har bir mashg'ulotni o'tkazish uchun oqilona yondashuv muhitini yaratib, harbiy rahbar, CHQBTning o'z fursatda yetarli tajriba to'plash, tashkiliy va uslubiy ko'nikmalarga va asosiy sifatlarga ega bo'lish va tajriba to'plash imkonini beradi.

1. <file:///C:/Users/borajabboyev/Downloads/%D0%9F%D1%81%D0%B8%D1>
2. <https://jdpu.uz/wp-content/uploads/2021/04/Chaqiriqqacha-harbiy-talimni-tashkil-etish-va-uning-metodikasi.Sotvoldiyev.pdf>
3. <http://reja.tdpu.uz/shaxsiyreja/content/3538/html/75952/M%2012%20ma'r uza%20HP%20va%20PA.htm>
4. http://tkti.uz/uploads/602497d228_1585811390.pdf
5. [https://www.ziyouz.com/books/kollej_va_otm_darsliklari/pedagogika/Pedagogik%20mahorat%20\(A'zam%20Xoliqov\).pdf](https://www.ziyouz.com/books/kollej_va_otm_darsliklari/pedagogika/Pedagogik%20mahorat%20(A'zam%20Xoliqov).pdf)